JURAJ LAHNER

HRVATSKE NARODNE POBOŽNE PJESME

MCMXXVI

JERONIMSKA KNJIŽNICA

HRVATSKE NARODNE POBOŽNE PJESME

SABRAO

JURAJ LAHNER

SLIKAMA URESILA ZDENKA SERTIĆ

OD 5. DO 10. TISUĆE

1926

KNJIGA DVJESTA DVADESET I TREĆA

Izdalo Hrvatsko Književno Društvo Sv. Jeronima u Zagrebu
Urednik Dr JOSIP ANDRIĆ
Tisak Narodne Prosvjete z. s o. j. u Zagrebu, Trenkova ul. 1.

Nešto o ovim pjesmama.

Hrvatski je narod i sam bez škole i školovanih ljudi kroz duga stoljeća stvarao i stvorio silno mnoštvo različitih pjesama. U jednima je od njih opjevao svoje junake i njihova junačka djela. U drugim je pjesmama iskazao svoje misli i osjećaje o najrazličitijim ličnim događajima svakidašnjega svoga života. U trećima je iznio iz svoje duše vjerovanje svoje i kazao nam svoje misli i osjećaje o različitim vjerskim stvarima.

Ove treće pjesme to su naše hrvatske narodne pobožne pjesme. U njima nam naš narod, otkad je kršćanski, govori o jednome Bogu, o Isusu i Mariji, o svecima Božjima, o smrti i o sudu Božjem, o nebu i o paklu, o djelima Božjima itd.

U te je svoje kršćanske pobožne pjesme unio naš narod svoje najveće, najdublje i najozbiljnije misli i osjećaje i opet toliko ljepote i slatkoće, te su te pjesme u svojoj cjelini bez sumnje najljepši i najvrijedniji dio našeg narodnog pjesništva.

Vrijednost im diže još i njihova silna starina, pa su one spomenici najdavnije hrvatske kulture.

I zato izdaje Društvo sv. Jeronima ovu knjižicu hrvatskih narodnih pobožnih pjesama. Osim toga je izdaje i zato, jer su te pjesme našem školovanom svijetu slabo poznate, pa da ih bolje upozna i za njih se bolje brine. A opet i zato, jer sve pjesme nijesu raširene po svim našim krajevima, pa da ljudi jednoga kraja čuju lijepih stvari iz drugoga kraja.

Pjesme, što se nalaze u ovoj knjižici, izabrate su iz onoga, što je ovih zadnjih godina o hrvatskim nar. pobožnim pjesmama tiskano u »Hrv. Prosvjeti« i u »Kat. Listu«. Sve su te pjesme do jedne novi prilozi poznavanju hrvatske narodne duše. U radu se i nastojanju oko njih osobito živo pazilo na to, da u pjesmama bude sve upravo onako, kako u narodu živi.

DA PRAVILNO RAZUMIJEMO OVE PJESME, MORAMO U NJIMA DOBRO RAZLIKOVATI DVOJE. JEDNO JE ONO, ŠTO JE UZETO IZ VJERE KRŠĆANSKO-KATOLIČKE I IZ SVETIH BOŽJIH KNJIGA. DRUGO JE OPET ONO, ŠTO JE NAROD IZVEO I ISKITIO IZ STARINSKOGA KAZIVANJA. OVOGA JE DRUGOGA NAJVIŠE U OVOJ KNJIZI, A U TOM IMADE I POGREŠNIH STVARI. ZRELIJI ĆE LJUDI LAKO MOĆI RAZLIKOVATI, ŠTO JE U TIM PJESMAMA KRŠĆANSKA KATOLIČKA ISTINA, A ŠTO JE STARO KAZIVANJE.

OD OVOGA STAROGA KAZIVANJA DOLAZI I TO, TE JE ŽIVOT ISUSOV I MARIJIN U TIM PJESMAMA IZIŠAO U MNOGOME DRUGAČIJI, NEGO SMO VIKLI ČITATI U BIBLIJSKIM PRIPOVIJESTIMA. MNOGE SU STVARI U PJESMAMA UMETNUTE, KOJIH U SVETIM KRŠĆANSKIM KNJIGAMA NEMA, A MNOGE SU OPET PROMIJENITE. OSOBITOST JE I NOVOST U OVIM PJESMAMA I TO, ŠTO JE U NJIMA SKORO SVE VEZANO S MALENIM ISUSOM.

OVO JE O TOM STAROM KAZIVANJU VALJALO NAROČITO NAPOMENUTI, DA NE BUDE ZABUNE NI SMETNJE.

J. L.

I.

Isusovo navještenje.

»O anđele Gabrijele,
Idi tamo, kud Bog vele!
Nije blizu ni daleko,
Već u dvoru Davidovu.
Tamo ima jedna Diva,
Ta je Diva Bogu mila.«
Al anđeo poitiše
I Mariju pozdraviše,
Da će ona rodit sina,
Svemu svitu Gospodina.
Kad to Diva razumila,
Jako se je začudila:
»Kako može to već biti,
Da ću sina poroditi,
Kad se nisam udavala,
Ni za grije'* spoznavala,
Već sam čista golubica,
Josipova zaručnica.
Josip me je zaručio,
Na kamenu prsten dao
Nit od srebra ni od zlata,

* Ovo narodno mišljenje valja popraviti. Bračni život nije griješna stvar, ako je lijepo uređen po zakonu Božjemu.

Već od krvi Isusove.
U nebo me postavio,
Da ću ondi kraljevati,
Dok je sunca i miseca
I na nebu kraljevine
I na zemlji carevine.«

Sveto Trojstvo, Bog jedini,
Slava Tebi na visini!
Slava Tebi, o Divice,
Primi naše molitvice!

Zapisao Ivo Š t i v i ć iz Pavlovaca kod Nove Kapele u Slavoniji.

2.

Isusovo rođenje.

Išel Joža* s Marijom,
Išli su po sem svetu,
Iskali su staneka,
De bi se stanovali.
Za stan najdu štalicu,
Za postelku slamicu.
Marija je trudna bla,
Slatko si je zaspala.
Dvanajsta vura vudrila,
Marija se zbudila,
Sineka porodila,
V toploj vodi skupala,
U povence povila,
V zipku ga položila,
Z nogicom ga zibala,
Lepo mu popevala:
»Nunđaj, nunđaj, sinek moj,
Zemi sladak pokoj svoj!«

Zabilježila učiteljica Adela Č e r m a k u Jakovlju u Hrv. Zagorju.

* Tamo u onome kraju, otkud je ova pjesma došla, nema u imenu Joža ništa, što bi i malo vrijeđalo. Tako vele.

3.

Zibarica grlica.

Zdrava budi, Marija,
Zelen rožmarin,
Kojega je tvoj predragi
Jezuš zasadil!
Jezuš ima ladnu senku,
Je l' mu ladna je?
Njega zible drobna* tica
Siva grlica.
»Trunči, trunči, drobna tica,
Naj mi sinek spi,
Nit žeđuje (nit gladuje),
Z milošće živi,
Za 'ne duše premišluje,
Ki peklu gore!«**

Iz okolice brdovačke kod Zagreba. Dobrotom učiteljice Josipe Šribar.

4.

Pjesma od Svijećnice.

Pitala su dječica:
»Je l' bo skoro Svećnica?«
»Bude, bude Svećnica,
Naj se sinak prebudi.
Marijin sinak tvrdo spi,
K Svećnici se prebudi.«

Junake darujemo
S tom crvenom kiticom,

* Sitna.

** Mali je Isus došavši na svijet sa žološću mislio i na one, što u paklu gore, jer se nijesu okoristili njegovim otkupljenjem. No iz pakla im više pomoći nema. Što se u narodnim pjesmama koji put govori o izbavljanju iz pakla, to je pogrešno.

Djevojke darujemo
S tim crvenim vencem,
Dječico darujemo
S tim presvetim Isusom,
Mamicu darujemo
S tom presvetom Marijom,
Japeka darujemo
S tim presvetim Jožefom.

Iz knjige pobožnih pjesama Marice Melićeve iz Virovskih Konaka u Hrvatskoj.

5.

Tamo dole na podole.

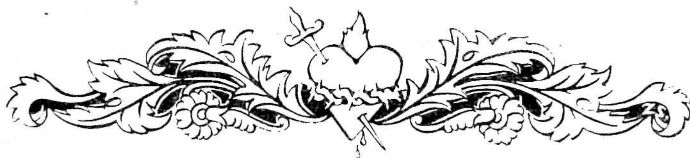
Ajd idemo spat, Boga zvat
I Mariju milovat.
Marija je Božja mati,
Koja ne da suncu* zajti,
Suncu zajti (tamo dole),
Tamo dole na podole,
Gdje ovčari ovce pasu.
Ovce Boga spoznadoše,
Udi ljudi ne mogoše.
Lepi Đuro oružnik,
Koj nam kaže pravi put,
Na 'nu vusku brvčicu,
Gdje Marija sede,
Bele ruke miva,
Crne oči ispira.

* Što se ovdje u ovoj odranskoj pjesmi govori o Mariji i o suncu, to je na drugim stranama u toj istoj pjesmi govor o Mariji i o rođenju maloga Isusa.

Ručice joj zveknuše,
Po svem svetu zbreknuše,
Anđeli se poskakoše,
Ni ležaše ni stojaše,
Dok Boga ne najdoše.

Kazivala Liza Robinić iz Odre kraj Siska.
Zabilježila učiteljica Ljuba Telišman.

6.

Židovi ukrali maloga Isusa.

Mali vrtec ograjen,
Pun je rožic nasajen,
Ponajviše višnjevih.
Pod višnjom je sveti križ,
Pod križem je Marija
Svoga Sinka zibala,
Lipo mu je kantala.*
Kantajuć je zaspala.
Kad se Djeva probudi,
Svoga Sinka ne vidi.
Išla ga je tražiti.
Sretila se s ratari:
»Mili moji ratari,
Jeste l' vidli Ditlića?«**
»Tamo smo ga videli,
Gde ga Židi peljaju,***
Pljuskama ga pljuskaju,
Šibama ga šibaju.«
»O Marijo, Mat' moja
Je l' to prava krv tvoja?« ****
Amen.

Kazivala Mica Car Josipova iz Sv. Jelene kod Crikvenice. Zabilježila učiteljica Marija Tomšić.

* Pjevala. ** Djetešce. *** Vode. **** Ratari su vidjeli predivno Božansko Djetešce, pa se čude.

7.

Pijetli bude Mariju.

(*Slavonska pjesma.*)

Prvi pitli zapivaše
I Mariju probudiše:
»Ustaj gore, o Marijo!
Židovi dojdoše
I Isusa uvatiše,
Kruto njega svezaše,
Sjajnu krunu sakidaše,
A trnovu nabijaše,
Svetu krvcu prolivaše.
Al anđeli dojdoše,
Svetu krvcu kupiše
I u kalež metaše,
Prid Boga nosiše.«

Kazivala Franjka Cindrić iz Sibinja kod Broda n. S. Zabilježila učiteljica H. Bendeković.

8.

Pijetli bude Mariju.

(*Zagorska pjesma.*)

Kokotek zapeval,
Marija zadremala:
»Stani gore. Marija!
Judaši nastali,
Jezuša su vkrali,
Nesli su ga na goru,
Na goru Kalvariju,
Gore su ga mučili,
Na križ su ga raspinjali,
Sulicami ga proboli.
Z njegovih svetih reber
Sveta krv kapala.

Angelci prespeli,
Kerv su pobirali.
V kelih su devali,
Mariji su kazali.«

Kazivao Milan Kamenski iz Gorjakova kod Pregrade u Hrvatskoj.

9.

Mili Bog se rastužio.

Veliki petak blagi danak,
Otvara se bijeli rajak
I u raju sam Bog sidi.
Tužne oči oborio,
Svetom krvcom porosio.
Njemu tiho sad dolazi
Sveti Petar i Nikola!
»Šta je Tebi, mili Bože?
Kakva Ti je potribica
Tužne oči oboriti,
Svetom krvcom porositi?«
»Projdi me se, sveti Pero,
Sveti Pero i Nikola.
Ja imadoh jednog sinka,
Jednog sinka vrlo lipa,
Al dođoše zli Đudije,
Zli Đudije, zli Židovi,
Pa mi sinka ukradoše
I na križ ga razapeše,
Zlatnu krunu skidijaše
I trnovu naperiše.«
Kuda krvca kapijala,
Tuda ruža cvatijala.
Sam Bog posla dva anđela,
Pa tu ružu berijaše,
U vinac je vinijaše,
U kalež je metaše,
Na nebesa odnesoše.

Kazivala Ana Radeljković iz Travnika u Bosni. Zabilježila Jelena Hajek.

10.

Žalosna Gospa.

Crkvica se gradi,
Tamjanom se kadi.
U njoj Gospa kleči
I od srca ječi,
Grozne suze roni,
Bijele prste lomi.
Tud prolaze lipa dva,
Sveti Petar i Pava,
Pa govoru Gospi:
»O ti moja Gospe,
Što tu klečiš
I od srca ječiš,
Grozne suze roniš,
Bijele prste lomiš?«
»Kako ne ću klečati
I od srca ječati,
Grozne suze roniti,
Bijele prste lomiti,
Kad su Židovi,
Proklete majke sinovi,
Moga Sinka uhvatili
I na križ stavili.
Zlatnu krunu skidaše,
Od trnja mu mećaše,
A krvcu mu prolivaše
Po kamenju, po drvenju.«
Kamenje se raspadalo
Iz kamenja cviće cvalo,
Čak daleko mirisalo,
Čak daleko do nebesa.
Anđeli s neba sađoše,
I to cviće beraše,
U vince ga vijaše
I pred Boga nosaše.

Iz Kaštel-Gomilice u Dalmaciji. Zabilježila učiteljska pripravnica Anka Šiprak.

II.

Marija i majstori.

Ide Diva prikim putem,
Natkrila se s mrkim skutem.
Kad je došla prvoj gori,
Prvoj gori Kalvariji,
Al u gori čovik stoji,
Čovik stoji, klince dila.
Pitala ga sveta Diva:
»Oj čoviče, oj grišniče,
Šta to radiš u nedilju,
U nedilju baš u mladu?«
»Ne pitaj me, sveta Divo,
Tvome sinku klince dilam.«
Ide Diva prikim putem,
Natkrila se s mrkim skutem.
Kad je došla drugoj gori,
Drugoj gori Kalvariji,
Al u gori čovik stoji,
Čovik stoji, krunu vije.
Pitala ga sveta Diva:
»Oj čoviče, oj grišniče,
Što to radiš u nedilju,
U nedilju baš u mladu?«
»Ne pitaj me, sveta Divo,
Tvome sinku krunu vijem.«
Ide Diva prikim putem
Natkrila se s mrkim skutem.
Kad je došla trećoj gori,
Trećoj gori Kalvariji,
Al u gori čovik stoji,
Čovik stoji, križak dila.
Pitala ga sveta Diva:
»Oj čoviče, oj grišniče,

Što to radiš u nedilju,
U nedilju baš u mladu?«
»Ne pitaj me, sveta Divo,
Tvome sinu križak dilam.«

Iz oriovačke okolice u Slavoniji. Zabilježila Barica Vračić, sada sestra Berislava.

12.

Putnici našli Isusa mrtva. Isus oživio.

Tri putnika putovali,
Dok su našli sveto telo,
Sveto telo Isusovo.
Prvi veli: »Zememo je!«
Drugi veli: »Zdignemo je!«
Treti veli: »Nesemo je!
Nesemo je vu cirkvicu,
Vu cirkvicu klošter varoš!«
Sami zvoni zazvoneli,
Sama vrata otpiraše
I dupljeri vužigaše.
Gde sam Jezuš mešu služi,
A Marija Boga moli,
Sveti Petar domeštruje,*
Svi angeli dvorjaniki.
Sve su duše k meši došle,
Samo jedna zaostala
Zgizdavajuć, scifravajuć
I v zrcalo nagledajuć.
Idu duše z kloštra od meše,
Ona ide v klošter k meši.

* Kod mise dvori.

Stala se je* s svetim Petrom.
Nju zapita sveti Peter:
»Kam ti ideš, grešna duša?«
Odgovori grešna duša:
»A ja idem v klošter k meši«.
»Tebi nije v klošter puta,
Već je tebi v pekel puta«.
»A joj meni i kamenju,
A kaj sem si zaslužila
Scifravanjem, zgizdavanjem
I v zrcalo nagledanjem!«

Iz knjige pobožnih pjesama Marice Meićeve iz Virovskih Konaka u Hrvatskoj.

13.

Isus se vraća Mariji.

Stoji mi, stoji mi crkvica,
Nutri na oltarecu,
Nutri kleči Mati Boža,
Ke se milo plače,
Britke** suze stače
Ko grozdove jagode.
Mimo jaše sveti Tomaš:
»Kaj je Tebi, Mati Boža?
Kaj se ti tak milo plačeš,
Britke suze stačeš
Ko grozdove jagode?«
»Kak se ne bi ja plakala,
Britke suze stakala
Ko grozdove jagode!
Samo jednoga
Sinka sam imala,
Ja sam še njega pogubila.

* sastala se.
** gorke.

Ja sam njega iskala
Po visokah gora,
Po glibokah mora.
Nigde ga najti
Nisam mogla.«
»Muči, muči, mati Boža!
Da ti mešicu spopevaju
I odslužiju,
Stani na desnu stran,
Pogleđ čez tri grobeke,
Tam buš zagledala
Sineka svojega!«
Ona to komaj* ščakala,
Dok su ji mešicu spopevali
I odslužili.
Ona stala na desnu stran,
Pogledala čez tri grobeke,
Tamo zagledala
Sineka svojega.
Ona k njemu preletela,
Ona njega skušuvala**
I ispituvala:
»Gde si ti, sinak, bil,
Moj predragi?
Ja sam tebe iskala
Po visokah gora,
Po glibokah mora,
Nigde te najti
Nisam mogla.«
»Kaj me pitaš, Mati moja!
Ja sam ti bil
Na uski stazici
Med hudimi ljudami,
Kje su mene mučili
Na križ su me raspinjali.«

Jezuš, Marija,
Smiluj se! Amen.

Kazivao Milan Kamenski iz Gorjakova u Hrv. Zagorju.

* jedva. ** izljubila.

14.

Isusovo uskrsnuće.

Tri Marije redom gredu*
Kroz goricu Maslinovu.
Prva nosi bele masti,
Čim će Bogu rane ličit.
Druga nosi beli rubac,
Čim će Bogu rane trti.
Treća zavrnula krila,
(Zavrnula) do kolina.
Pa no išću** novi grobak
I u grobu Spasitelja.
Našle jesu novi grobak,
A na grobu anđel sidi.
One ga se prestrašile
I nazad su odstupile.
»Ne strašte se, tri Marije!
A ja znadem, što išćete!
Vi išćete novi grobak
I u grobu Spasitelja.
Evo danas treći danak,
Da je Isus uskrsnuo.
Obećal je, da će poslat
Sveto telo od pšenice,
A krvčicu od lozice.«

Sad, Isuse, budi hvaljen
Skupa s Majkom uvijek. Amen.

Čula od svoje majke i zabilježila Jelka Biondić iz Sv. Jurja u Hrv. Primorju. Dobrotom učiteljice Marije Sabljak.

* idu.
** traže.

15.

Isus ide na nebesa.

Ajdmo spati, Boga zvati,
A Mariju milovati!
Marija je Božja Mati,
Sina Boga porodila,
Na krilo ga položila,
Slavnim mlijekom zadojila,
Suzama ga umivala,
Kosama ga otirala,
U nebesa uzdizala.
Nebesa se otvoriše,
Svi anđeli poklekoše,
A djevice redom staše.
Sam ne kleče sveti Toma,
Sam ne kleče, već on reče:
»Svi anđeli, sluge Božje,
Vi djevice, sestre moje,
Vi ne dajte suncu zaći,
Ni mjesecu poizaći!
Ja ne mogu Boga naći
Ni bez njega mise reći.

Židi Boga ukradoše,
Na križu ga propinjaše,
Slavnu krunu otpinjaše,
A trnovu pribijaše,
Kud je trnce dotjeralo,
Ondje krvce oblijevalo.
Puzderom ga posipaše,
Puzder krvce probijaše,
Pepelom ga posipaše,
Pepel krvce sustavljaše!«

Kazivala djevojka Marija Kusetić iz Ruševa u Slavoniji. Zabilježila učiteljica Mira Vipauc.

16.

Slavna misa Isusova.

Poje spati, Boga zvati
I Mariju milovati.
Marija je Isusova mati,
Isusa je porodila.
Isus se diže na nebesa,
Nebesa se otvoriše,
Anđeli se pokloniše
I crkvu sagradiše.
Svijećama je ogradiše,
Tamjanom je okadiše.
U njoj Isus misu reče,
Sveti Petar sluga biše.
»Sveti Petre, slugo moja!
Kako posta svijet i zemlja,
Nije ljepša misa bila,
Neg je danas Isusova.«
Svi kršćani pristupiše,
Nekršteni odstupiše.

Od Mande Lastrić iz Dervente u Bosni. Dobrotom učiteljice s. Dolores Tkalec.

17.

Tri griješne duše.

Svetu Katu majka kara:
»Gdje si bila, sveta Kato?«
»Ne karaj me, majko mila,
Na dobru sam mjestu bila,
Kod Isusa na nebesi.
Isus mi je prsten dao
Ni od srebra nit od zlata,
Već od krvi Isusove.
Tamo Isus misu reče,
Sveti Toma zvonom zvoni,
Mat Marija Boga moli.
Sve su duše k misi došle,
A tri samo nisu mogle,
Jer su jako sagrišile.
Prva bila oračica,
Tuđu zemlju priarala,
Pa je tako sagrišila,
U tom grija zadobila.
Druga bila krčmarica,
Vinu vodu prilijevala,
Pa je tako sagrišila,
U tom grija zadobila.
Treća bila veziljica,
Tuđi vezak vezovala,
Što u igli ostajalo,
To je sebi ostavljala,
Pa je tako sagrišila,
U tom grija zadobila.«

Po kazivanju Anke Raković iz Ugljare u Bosni zabilježila učiteljica Ružica Benković.

18.

Pjesma od suda Božjega.

Sveti Petar crkvu gradi
Ni na nebu ni na zemlji,
Već pod nebom u oblaku,
U njoj Isus misu reče,
Mat Marija kod njeg kleče.
Tad Marija misu sluša.
Al govori mat Marija:
»O Isuse, željo moja,
Kako posta svit i vik
I po svijetu redovnici,
Tvoji, Sinko, nasljednici,
Nije take mise bilo,
Kano ota što je sada!«
Sve dušice u raj došle,
A četiri ne mogoše:
Prva duša šumarova,
Druga duša kapralova,
Treća duša birtaševa,
Četvrta duša težakova.

Na sud ide prva duša
(Prva duša) šumarova.
Ona ide na sud Bogu
Na ta vrata od nebesa:
»Pusti, Bože, u raj mene,
Kazat ću ti grijehe moje!
Što si, Bože, ti stvorio,
Ja sam gazda na 'nim bio,
Tko je mene podmitio,
Tog sam šumom podmirio.
Uzmem pušku puškerinu,
Idem u lov u lužnicu.
Pokraj crkve prolazio,
K misi nisam dolazio.
Lova nisam ulovio,
Svetu misu pogazio.

Drugim danom uranio,
Sirotu sam uhvatio,
Skupo sam mu procjenio,
Još trećinu ja dobio.«
Al govori Isus mili:
»A kud će ti više grijeha!
Id' u pako šumar biti,
Misto hoćeš seb' dobiti!«
Kad je duša razumila,
Natrag se je okrenula.
Kad je došla paklu dole,
Vrag iz pakla progovara:
»Il si grišna il pravična?«
Duša cvili, ne govori.
Vrata joj se otvoriše.
Tad vragovi opaziše,
Kao lavi zarezaše,
Grišnu dušu uhvatiše,
Vrućim lancem opasaše,
Vrućim gvožđem ižegoše.
Bacaju je u 'nu jamu,
U 'nu jamu priduboku,
Sedam hvati u širinu,
Sedamdeset u dubljinu.
Svi anđeli zaplakaše,
Svi vragovi zapivaše.

Na sud ide druga duša
(Druga duša) kapralova
Na (ta) vrata od nebesa.
Progovara grišna duša:
»Pusti, Bože, u raj mene,
Kazat ću ti grijehe moje!
Ja sam doli kapral bio,
Ja sam gazdu zaklonio,
Sirotu sam pogazio.
Gazda meni piti dade,
Za to kuća sva ne znade.
Ja gazdu zagovaram,
Na sirotu sve obaram.«

Al govori Isus mili:
»Al kud će ti više grijeha!
Id' u pako kapral budi!«
Kad je duša razumila,
Paklu se je okrenula.
Kad je došla paklu dole,
Vrag iz pakla progovara:
»Il si grišna il pravična?«
Duša cvili, ne govori.
Pako joj se sam otvori.
Kad vragovi ositiše,
Kao lavi zarezaše,
Grišnu dušu uhvatiše,
Vrućim lancem opasaše,
I baciše u 'nu jamu
(U 'nu jamu) priduboku,
Osam hvati u širinu,
Osamdeset u dubljinu.
Svi anđeli zaplakaše,
Svi vragovi zapivaše.

Al eto ti treća duša,
(Treća duša) birtaševa!
Ona ide na sud Bogu
Na ta vrata od nebesa:
»Pusti, Bože, u raj mene,
Kazat ću ti grijehe moje!
Ja sam gazda birtaš bio,
S vinom vodu mišao sam,
Skupo vodu prodavao,
Dvoju plaću dobivao.«
Al govori Isus mili:
»Al kud će ti više grijeha!
Id' u pako birtaš biti,
Ovde nemaš kom točiti!«
Kad razumi duša griješna,
Što govori otac vičnji,
Paklu se je okrenula,
Gorko se je rascvilila.
Kad je došla paklu dole,

Vrag iz pakla progovara:

»Il si grišna il pravična?«
Duša cvili, ne govori,
Pako joj se sam otvori.
Kad vragovi ositiše,
Ko lavovi zarezaše,
Grišnu dušu uhvatiše,
Vrućim lancem opasaše
I baciše u 'nu jamu
(U 'nu jamu) priduboku,
Devet hvati u širinu,
Devedeset u dubljinu.
Svi anđeli zaplakaše,
Svi vragovi zapivaše.

Al eto ti četvrta duša,
(Četvrta duša) težakova!
Ona ide na sud Bogu
Na ta vrata od nebesa:
»Pusti, Bože, u raj mene,
Kazat ću ti grijehe moje!
Ja sam težak doli bio,
Tuđu među prihodio,
Tri sam brazde odorao.
Hranio sam crva, mrava,
I ćorava i kljakava,
I spahiju i kadiju,
I tičicu u gori,
I ribicu u vodi.«
Kada se je Isus mili
(Isus mili) promislio,
Težaku je oprostio,
Nuz sebe mu misto dao.
Tudi težak živit stade.
Sad poslušaj, mili brate,
Da težaku duša cvate,
Jere njemu Bog oprosti,
Jer podnese znoja dosti.

Bud vesela svaka duša,
Koja Božje pisme sluša,
Još nek moli molitvicu,
Zaslužit će raj dušici!
Amen.

Iz molitvene knjižice Adama Miškovića iz Seoca u Slavoniji. Dobrotom učiteljice Mare Emanović.

19.

Isusove jabuke.

(Slavonska pjesma.)

Šetala se Barbara
Po visokih planina'.
Ona ide u Bistru,
Majka Bari ne dala.
Bara majke ne sluša,
Ona ode u Bistru.
Kad je došla u Bistru,
Isus misu govori,
Anđeli mu pojiše.
Al ja molim Isusa,
Da nam baci jabuku,
Da nam baci u polje,
Da nam polje urodi
Sa pšenicom bjelicom.

Šetala se Barbara
Po visokih planina'.
Ona ide u Bistru,
Majka Mari ne dala.
Bara majke ne sluša,
Ona ode u Bistru.
Kad je došla u Bistru,
Isus misu govori,
Anđeli mu pojiše.

Al ja molim Isusa,
Da nam baci jabuku,
Da nam baci u brdo,
Da nam brdo urodi
Sa vinovom lozicom.

Šetala se Barbara
Po visokih planina'.
Ona ide u Bistru,
Majka Bari ne dala,
Bara majke ne sluša,
Ona ode u Bistru.
Isus misu govori,
Anđeli mu pojiše.
Al ja molim Isusa,
Da nam baci jabuku,
Da nam baci u selo,
Da nam selo veselo
Bude zdravo i sretno.
Amen.

Iz knjige pobožnih pjesama Ive Čakalića iz Poljanovaca u požeškoj okolici u Slavoniji.

20.

Isusove jabuke.

(*Zagorska pjesma.*)

Potočil* Isus
Zlatnu jabuku,
Potočil je (ju)
U naše pole.
Naše je pole
Lijepo rodilo,
Lijepo rodilo
Žarku šenicu.

* Zakoturao

Potočil je ju
U naše brege
Naši su bregi
Lijepo rodili,
(Lijepo rodili)
Z vinsku jagodu,
Š čem se jalduju*
Sve Božje mise
Pod Božjim krovom
Na Božjem stolu.
Potočil je ju
U naše selo,
Naše je selo
Zdravo, veselo.

Kazivala Roza Crneković iz Jertovaca u Hrv. Zagorju. Zabilježila učiteljica Zora Majetić.

21.

Isus i sirote.

Leži, leži ravno polje,
Po polju pa mi fantić** gre,
Ja on si žvižga 'no poje,***
Najljepše žveglicu**** igra.
Marija pa ga srećala,
Prav lepo ga je pitala:
»Pa kaj si ti fantić tak veseo,
Kaj si tak lepo pesem peo?«
»Kaj ja ne bi bio veseo,
Sem gnes***** pri svetoj maši bio,
Al tam sam videl Isusa,
Marija ga na rukaj ma.
Pred njim su cvele rožice,
Za njim su šle sirotice.

* prikazuju. ** dječak. *** fućka i pjeva. **** sviralicu. ***** danas.

Sirotice zapušćene,
Od ljudi su odvrjane.*
»Kam bote vi, sirote šle,
Ki svoga doma nemate ?«
»Mi bomo šle v nebeski tron,**
Tam bomo našle mi svoj dom.«

Po kazivanju Tereze Horvat iz Križovljana u Hrvatskoj zabilježila učiteljica Julka Milovčić.

22.

Bog i sirote.

Zaspala je
Sveta Mlada nedilja,***
Budio je
Bratac mio Ilija :
»Ustaj gore,
Sveta Mlada nediljo !«
»Ne mogu ti,
Mili brate Ilija !
Kaku sam ti
Noćas sanjku sanjala !
Da j' naraslo
Pravno drvo do neba
I spustilo
Mladičice do zemlje :
Što je ono
Pravno drvo do neba,
Ono nam je
Vični Bože na nebu.

* odbačene. ** kraljevstvo nebesko.

*** Mlada nedjelja nije nikako pravo sveto žensko čeljade, nego u starini izmišljeno i preostalo u narodnom kazivanju.

Što j' pustilo
Mladičice do zemlje,
Ono su nam
Sirotice na zemlji.

Zabilježila Kata Bukvić u Doljnjem Varošu kod Stare Gradiške u Slavoniji. Kazivala Reza Franješević.

23.

Marija se sakrivala.

(Slavonska pjesma.)

Šetala se, šetala
Sveta Diva Marija
Povrh polja po raju.
Skrila Sinka za njedra,
Da ga Židi ne vide,
Da joj Sinka ne otmu
I na križ ga ne propnu.

Ona ide topoli:
»Oj topolo, sestrice,
Savij grane do zemlje,
Sakrij Sinka i mene,
Da ga Židi ne vide,
Da mi Sinka ne otmu
I na križ ga ne propnu!«
Al govori topola:
»Ja sam drvo visoko,
Ne mogu se sageti
I tvog Sinka sakriti,
Da ga Židi ne otmu
I na križ ga ne propnu.«
Al govori Marija:
»Proklet bio, topole!
Na teb' lišće treptilo,
Ma ni vitra ne bilo!«

Ona ide gložiću:
»Oj gložiću, gložiću,
Savij grane do zemlje,
Sakrij Sinka i mene,
Da ga Židi ne vide,
Da mi Sinka ne otmu
I na križ ga ne propnu!«
Al govori gložiću:
»Ja sam drvo bodljivo,
Ne mogu se sageti
I tvog Sinka sakriti,
Da ga Židi ne otmu
I na križ ga ne propnu!«
Al govori Marija:
»Proklet bio gložiću,
Na teb' trnje rodilo,
Nikad plodan ne bio!«

Ona ide vrbici:
»Oj vrbice, sestrice,
Savij grane do zemlje,
Sakrij Sina i mene,
Da ga Židi ne vide
Da mi Sinka ne otmu
I na križ ga ne propnu!«
Vrbica se sagnula,
Nju i Sinka sakrila.

Kazivala Anka Živatović iz Oriovca u Slavoniji.
Zabilježila Olga Novaković, sada milosrdna sestra Agneta.

24.

Marija se sakrivala.

(Podravska pjesma.)

Šetala se Marija
Kraj mutnoga Dunaja.
Stala se je Židovi,
Hudi ljudi Židovi.

»Kej to nosiš, Marija,
Z belom svitom pokrito ?«
»A ja nosim jabuko,
To prezlato jabuko.«
»Kaži nama, Marija,
To prezlato jabuko,
Mi ćemo jo kupiti,
Skupo ti jo platiti.«
»Ja jo ne smem kazati,
Ne bi štela roditi.«
»Kaži nama, Marija,
To crleno jabuko,
Mi ćemo jo kupiti
Skupo ćemo platiti.
Ako ne ćeš kazati,
Mi ćemo jo uzeti.
Na muke te denemo,
Jabuko ti zememo.«
»Ja jo budem sadila
Kraj mutnoga Dunaja,
Kuda pojo grešniki,
Marijanski putniki.
Jabuku budu trgali,
Sebi žeđu gasili.«
»Kaži nama Marija,
To prezlato jabuko!«

Bežala je Marija
Pod visoke topolje:
»Oj topolje, topolje,
Vijaj granje do zemlje,
Pokrij Sinka i mene!«
Topolje se vijalo,
Gore granje valjalo.
Bežala je Marija
Pod gložinu zelenu:
»Oj gložina, gložina,
Vijaj granje do zemlje,
Pokrij Sinka i mene!«

Gložina je vijala,
Gore granje valjala.
Bežala je Marija
Pod brezinu zelenu:
»Oj brezina, brezina,
Vijaj granje do zemlje,
Vijaj granje do zemlje,
Pokrij Sinka i mene!«
Brezina je vijala
Dolje grane do zemlje,
Marijo je sakrila.

Bežali so Židovi,
Hudi ljudi Židovi,
Pod visoko topolje:
»Oj topolje, topolje!
Je l' tod išla Marija,
Je l' Isusa nosila ?«
»Tu je bila Marija
I Sina je nosila
Z belom svitom sakrita.«
Bežali su Židovi
Pod gložinu zelenu:
»Oj gložina, gložina,
Je l' tu bila Marija,
Je l' Isusa nosila ?«
»Tu je bila Marija
I Sina je nosila
Z belom svitom sakrita.«
Bežali su Židovi
Pod brezinu zelenu:
»Oj brezina, brezina,
Je l' tod išla Marija
Je l' Isusa nosila ?«
»Ja jo nesem vidila,
Da bi išla Marija.«
Otišli su Židovi,
Hudi ljudi Židovi.

Otišla je Marija
Pod visoko topolje :
»Oj topolje, topolje,
Za navek trepetalo,
Nikad mira nemalo!
Oj gložina, gložina,
S trnami obrodila,
Saka duša te klela
I v jogenj bacala!
Oj brezica, brezica,
Navek sveta ti bila,
U cirkvu te nosili,
Svetom vodom svetili!«

Kazivala Katarina Haladi iz Virovskih Konaka u Hrvatskoj. Zabilježila učiteljica Marica Brodarić.

25.

Krštenje Isusovo.

Šetala se Marija
Pokraj vode Jordana
Jutrom rano do dana.
Susrili je Židovi,
Klete majke sinovi:
»Što to nosiš, Marija ?
Il je sunce il misec,
Il je zvizda danica,
Il je zlatna jabuka,
Il je Isus, Sinak tvoj ?«
Al govori Marija :
»Boraj vama, Židovi,
Klete majke sinovi!
Nit je sunce nit misec,
Nit je zvizda Danica,
Nit je zlatna jabuka,
Nit je Isus, Sinak moj,
Već su moji vežovi,

Bilom svilom vezeni,
Suvim zlatom punjeni!«
Potekoše Židovi,
Da joj otmu vezove.
Al pobježe Marija
S one strane Jordana
I ugleda Ivana.
Al govori Marija :
»Odi vamo, Ivane,
Da krstimo Isusa!«
Al govori Ivane :
»Ne morem ti, Marija!
Jordan voda duboka,
Ne mogu je gaziti;
Jordan voda brzana,
Ne mogu je plivati!«
Manu rukom Marija
Preko vode Jordana,
Jordan voda uzmače
Sama sebi na vrila.
Tud snidoše na dnu nje
Na studeno kamenje
I krstiše Isusa.
Kad krstiše Isusa,
Lipo ime nadiše
Lipo ime Isukrst.
Kad Isusa krstiše,
Tud se čuda vidiše :
Šestokrili anđeli,
Golub s neba sletio,
Kršćenje svidočio,
Nebo se otvoriše,
Gospod s neba siđoše
I ovako govoraše :
»Ovo vam je sinak moj,
Samo njega slušajte!«

Kazivala Eva Došlić iz Pavlovaca u Slavoniji. Zabilježila učiteljica Maša Bašić.

26.

Isus i griješnik.

(*Primorska pjesma.*)

Barčica se vozi
Po ton črnon moru,
Na njoj mi se vozi
Isus i Marija.
Na kraju ih čeka
Jedan veli* čovik,
Jedan veli čovik
Jedan veli grišnik.
Isus mu govori,
Isus i Marija:
»Ča ti tuka čekaš,
Ti veli čoviče,
Ti veli čoviče,
Ti veli grišniče ?«
»Jušto** vas, Isuse,
Zač san veli grišnik.
Ubil san ja oca,
Oca i majčicu,
Braca i sestricu,
Kuma i kumpara,
Popa redovnika,
Popa redovnika,
Mladoga mašnika.
Crikav san razrušil,
Nutri san ih ubil,
To presveto Telo
Pod noge san hitil.«
Isus mu govori,
Isus i Marija:
»Ni bilo dostojno,
Da ti mene hitiš,
Da ti mene hitiš,
Da s manum govoriš.

* velik. ** upravo.

Za te su pripravne
Te muke paklene.«
Kleknula je majčica
Na gole kolence,
Na gole kolence
Pred Sinka svojega:
»O Sinko, Bože moj,
Oprosti mu grihi!
Grišnik je podložan
Pokoru činiti.«
Isus se smiloval,
Na svoju majčicu:
»Hodi ti, grišniče,
Va nu črnu goru.
Va gori ćeš naći
Jedan suhi javor,
Pod javorom ćeš nać
Mramornu štenčicu,*
Na njoj se spokjekni
Do spunih sedan let!«
Kad se je svršilo
Do spunih sedan let,
Doleti tičica
Na taj suhi javor:
»Stani se, grišniče,
Bog ti grihi prostil.«
»Kako ću se stati,
Kolenca su gnile,
Kolenca su gnile,
Z mahom zarašćene.
Očice su splite
Do milih možđenih,
Uši su zarasle
Zelenom travicom.«
Doleti letuća,
Zela ga j' s krejuti,**
Pa ga je ponesla
Va diku nebesku,

* stijenu. ** s krilom.

Kadi sprebivaju
Isus i Marija,
Isus i Marija
I se verne duše,
I se verne duše,
Ke se Boga boje,
Ke se Boga boje,
Božju rič nastoje.
Sin Deve Marije,
Budi vazda hvaljen,
S Ocen, Duhon Svetin
Na se veke. Amen.

Kazivala Marija Silić iz Čavala u Hrv. Primorju.
Zabilježila učiteljica Ljubica Pleše.

27.

Isus i griješnik.

(Podravska pjesma.)

Vozil se je Jezuš
Po morju dubokom,
Njega gleda grešnik
Z brega visokoga.
Veli njemu Jezuš:
»Kaj me gledaš, grešnik ?«
»Kak te ne bi gledal,
Kad sem jako grešen !«
Odgovori Jezuš:
»Kaj si tak zagrešil ?«
»Vmoril sem si majko,
Majko i japeka.*
Majko i japeka
Brata i sestrico.«

* Oca.

Odgovori Jezuš:
»Idi, idi, grešnik,
U to crno goro,
Da včiniš pokoru !
Tamo najdeš drevo,
Suhoga javora,
Pod suhim javorom
Mramora kamena.
Onde budeš klečal
Deset godin dana !«

Deset godin dana !
Deseto nastalo.
Kad je deset godin
Bilo izminulo,
K njemu jesu došli
Si Božji anđeli.
»Moje ruke jesu
Vu nebo vuprte !
Kolena mi jesu
Korenje pušćala !
Moje oči jesu
Jastrebi skluvali !
Moje žute lasi
Veter zapuhava !«
Njega su prijeli
Si Boži angeli,
Sav se je rastepel
Na prah i na pepel.
Z njega je zletela
Bela golubica,
Bela golubica,
Njegova dušica,
Pak je odletela
Pred nebeska vrata.
Amen.

Iz knjige pobožnih pjesama Marice Melićeve iz Virovskih Konaka u Hrvatskoj. Dobrotom učiteljice Marice Brodarić.

28.

Boga sirotica.

Boga sirotica
Po svitu hodila.
Došla v jednu kuću
I to tuju kuću.
Pitala je oca
I ta tuja oca:
»Aj Vi, tuji ćaća,
Podajte mi stanji !*
Ako živa buden
Za oca vas zoven,
Ako pak ja umren,
Sve će Van Bog platit.«
Spodal joj je stanji
Tu prašću štalicu.
Boga sirotica
Milo je zdahnula,
Milo je zdahnula,
Bogu zahvalila :
»Budi Bogu hvala !
Sve je (to) Bog stvoril !«
Pitala je majku
I tu tuju majku :
»Aj Vi, tuja majko,
Podajte mi postelj !
Ako živa buden
Za majku vas zoven,
Ako pak ja umren,
Sve će Van Bog platit.«
Spodala njoj postelj
Trnje i bodenje.
Boga sirotica
Milo je zdahnula,
Milo je zdahnula,
Bogu zahvalila :

* stana.

»Budi Bogu hvala !
Sve je to Bog stvoril !«
Pitala je brata :
I ta tuja brata :
»Aj ti, tuji brate,
Spodaj mi ti zglavje !*
Ako živa buden,
Za brata te zoven,
Ako pak ja umren,
Sve će ti Bog platit.«
Spodal njoj je zglavje,
To prašće korito.
Boga sirotica
Milo je zdahnula,
Milo je zdahnula,
Bogu zahvalila :
»Budi Bogu hvala !
I to je Bog stvoril !«
Pitala je sestru
I tu tuju sestru :
»Aj ti, tuja sestro,
Spodaj mi ti vode !
Ako živa buden,
Za sestru te zoven,
Ako pak ja umren,
Sve će ti Bog platit.«
Spodala joj vode,
Ka spod noja ** teče.
Boga sirotica
Milo je zdahnula,
Milo je zdahnula,
Bogu zahvalila :
»Budi Bogu hvala !
Sve je to Bog stvoril !«
U večer je bila
Ta bogata kuća,
U jutro je bila
Ta prezdana jama.

* uzglavlje, jastuk. ** gnoja, đubreta.

U večer je bila
Ta prašća štalica,
U jutro je bila
Presvitla crikvica.
U njoj je sprebivala
Boga sirotica.
Boga sirotica
Dušicu spustila,
Majka njoj Marija
Svičicu držala.

Kazivala Marija Silić iz Čavala u Hrv. Primorju.
Zabilježila učiteljica Ljubica Pleše.

S A D R Ž A J.

ČITATELJIMA.

Ovakvih, a i drugih lijepih narodnih pobožnih pjesama imade u našim hrvatskim krajevima još mnogo. Mole se u pobožnim kućama večerom i jutrom. Pjevaju se uz neke običaje o Božiću i o Novoj godini, o Sv. Tri Kralja i o Svijećnici, o Jurjevu i Spasovu, o Ivanju, pa u žetvi i u svatovima i u drugim zgodama.

Na srcu nam je, da se te lijepe pjesme što više skupe i spreme, da nam s vremenom ne izginu i ne propadnu. Zato molimo sve pismene Hrvate, koji takvih pjesama znadu ili ih od drugih mogu čuti, da ih napišu i pošalju Jurju Lahneru, svećeniku u samostanu milosrdnih sestara u Zagrebu. Samo valja jako paziti, da se pjesme napišu upravo onako, kako se mole i pjevaju, i da se nijedno slovo ne promijeni.

KNJIŽNICA DOBRIH ROMANA.

Prvo kolo:

1. Dr Velimir Deželić st.: MANDALJENA POBJEDNICA, historijski roman iz Bosne iz 17. stoljeća . . . . 15 Din
2. M. Delly: BIJELA MAČKA, roman iz francuskog života (prevela Eugenija Šah) . . . . 15 Din
3. Dr Ivan Pregelj: BOŽJI MEĐAŠI, roman iz Istre u drugoj polovini 19. stoljeća (preveo Petar Grgec) . . . . . 15 Din
4. Florence L. Barclay: KROZ STRAŽNJA VRATAŠCA, humoristički roman iz engleskog života (preveo dr Ljubomir Maraković) . . . . 15 Din

Uvezan u platno stoji svaki roman samo 10 *Din više.*

Izvanredna izdanja romana:

1. Dr Velimir Deželić st.: HRVATSKE SLAVE SJAJ, roman iz dobe kralja Tomislava (ilustrirao Oto Antonini) . 15 Din
2. Dr Isidor Kršnjavi: BOŽJI VITEZ, roman iz mladosti sv. Franje Asiškoga (ilustrirao Mirko Rački) . . . . . . 20 Din
3. Dr Isidor Kršnjavi: BOŽJI SIROTAN, roman iz pokorničkog života sv. Franje Asiškoga (ilustrirao Mirko Rački) 20 Din

Uvezan u platno stoji svaki roman 10 *Din više.*

Izdalo ih je

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. JERONIMA
u Zagrebu, Trenkova ulica 1.